

ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนใน
ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

นางสาวรัตนา ชินโชติอังกูร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบัญชี ภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE RELATIONSHIP BETWEEN CORPORATE GOVERNANCE AND AUDIT FEES OF LISTED
COMPANIES IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND

Miss Ratana Chinchotangkul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Accountancy Program in Accounting

Department of Accountancy

Faculty of Commerce and Accountancy

Chulalongkorn University

Academic Year 2007

Copyright of Chulalongkorn University

501571

รัตนา ชินโชติอังกูร : ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (THE RELATIONSHIP BETWEEN CORPORATE GOVERNANCE AND AUDIT FEES OF FIRMS LISTED IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND) อ. ที่ปรึกษา : อ. ดร. ศุภมิตร เตชะมนตรีกุล , 137 หน้า.

การศึกษานี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุในการประมาณการและทดสอบความสัมพันธ์ และใช้ข้อมูลภาคตัดขวางในปี พ.ศ. 2546-2548 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน 267 บริษัท สำหรับการกำกับดูแลกิจการวัดจากการควรวมตำแหน่งของผู้บริหาร สัดส่วนของกรรมการอิสระในคณะกรรมการบริษัท สัดส่วนของกรรมการที่เป็นเครือญาติในคณะกรรมการบริษัท และระดับการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการ

ผลการศึกษาพบว่า การควรวมตำแหน่งของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% สำหรับตัวแปรการกำกับดูแลกิจการอื่นๆ ได้แก่ สัดส่วนของกรรมการอิสระในคณะกรรมการบริษัท สัดส่วนของกรรมการที่เป็นเครือญาติในคณะกรรมการบริษัท และระดับการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ขนาดของบริษัทและประเภทของสำนักงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่สภาพคล่องของบริษัทและรายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนอกจากนี้ยังพบว่าประเภทอุตสาหกรรมของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หากจำแนกเฉพาะกลุ่มบริษัทที่ได้รับบริการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) พบว่า สัดส่วนของกรรมการที่เป็นเครือญาติมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% สำหรับกลุ่มบริษัทที่ได้รับบริการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non-Big 4) พบว่า สัดส่วนของกรรมการที่เป็นเครือญาติมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 90%

ภาควิชา.....การบัญชี.....ลายมือชื่อนิสิต.....รัตนา ชินโชติอังกูร
สาขาวิชา.....การบัญชี.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา.....2550.....

4782345826 : MAJOR ACCOUNTING

Keywords: CORPORATE GOVERNANCE / AUDIT FEES / INDEPENDENT DIRECTOR

RATANA CHINCHOTANGKUL: THE RELATIONSHIP BETWEEN CORPORATE GOVERNANCE AND AUDIT FEES OF LISTED COMPANIES IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND. THESIS ADVISOR: SUPHAMIT TECHAMONTRIKUL, Ph.D., 137 pp.

The objective of this study is to investigate the relationship between corporate governance and audit fees of listed companies in The Stock Exchange of Thailand. The investigation is performed by applying Ordinary Least Squares Regression (OLS) model with cross – sectional data of 267 listed companies in the period of 2003-2005. In regression model , the variables of duality , the proportion of independent directors , the proportion of family members in the board and the proportion of disclosure of corporate governance are used as a proxy of corporate governance.

The result shows that duality is significantly and negatively associated with audit fees at 95 % confidence. However, the proportion of independent directors , the proportion of family members in the board and the proportion of disclosure of corporate governance have no significant relationship with audit fees. The result also shows that size and type of audit firms have positive relationship with audit fees but liquidity and discretionary accruals have negative relationship with audit fees. In addition , industry type also has negative relationship with audit fees. Specific study of companies audited by Big 4 shows that the proportion of family members in the board is significantly and positively associated with audit fees at 95 % confidence whereas study of companies audited by Non-Big 4 shows that the proportion of family members in the board is significantly and negatively associated with audit fees at 90 % confidence.

Department.....Accountancy.....Student's signature.....Ratana Chinchotangkul
Field of study.....Accounting.....Advisor's signature.....
Academic year.....2007.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากหลายท่าน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. ศุภมิตร เตชะมนตรีกุล ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษา แนะนำ และเสนอความคิดเห็นที่มีคุณค่าต่อการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งท่านได้ให้ความกรุณาตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนการช่วยเหลือในสิ่งต่างๆ อย่างดียิ่ง ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ญัฐเสกข์ ฉิมโฉม ที่ท่านได้กรุณาเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนคำแนะนำดีๆ ที่มีต่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้ รวมถึงกราบขอบพระคุณ คุณพรรณี วรวิมลจรัสสิน ที่ท่านได้กรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนแนะนำให้คำแนะนำเพิ่มเติมที่ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ขึ้นขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. สุพล ดุรงค์วัฒนา ที่สละเวลาให้คำแนะนำทางด้านสถิติในงานวิจัย รวมถึงคณาจารย์ในภาควิชาการบัญชีทุกท่านที่ได้เสริมสร้างความรู้และทักษะของการศึกษาในหลักสูตรปริญญาบัญชี

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ และคุณแม่ รวมถึงญาติพี่น้องทุกคนในครอบครัวของข้าพเจ้า สำหรับการให้ความดูแลทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ และเป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่งตลอดช่วงของการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดจนรุ่นพี่ และเพื่อนๆ ทุกคนที่ได้สละเวลาอันมีค่ามาให้คำแนะนำ สนับสนุน และช่วยเหลือแก่ข้าพเจ้าด้วยดีตลอดมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
1.5 คำจำกัดความ.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
1.7 ระเบียบวิธีวิจัย.....	8
1.8 ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.1 แนวคิดในการกำกับดูแลกิจการ.....	10
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี.....	21
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี.....	24
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	42
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	42
3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	43
3.2.1 แบบจำลอง.....	43
3.2.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตัวแปร.....	44

	หน้า
3.3 การตั้งสมมติฐาน.....	49
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรที่ศึกษาในภาพรวม.....	55
4.2 ความสัมพันธ์ของการกำกับดูแลกิจการที่มีผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียน.....	67
4.3 การวิเคราะห์ในสถานการณ์ทดสอบยืนยัน.....	87
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	90
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	91
5.1.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน.....	91
5.1.2 การวิเคราะห์ผลการประมาณการสมการถดถอย.....	94
5.2 อภิปรายผล.....	97
5.3 ประโยชน์จากการวิจัย.....	108
5.4 ข้อเสนอแนะ.....	109
5.4.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	109
5.4.2 ข้อเสนอแนะของการศึกษาต่อในอนาคต.....	111
5.5 ข้อจำกัดในการศึกษา.....	112
รายการอ้างอิง.....	113
ภาคผนวก.....	118
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	137

สารบัญตาราง

ตาราง

หน้า

2.1	สรุปงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.....	39
2.2	สรุปแหล่งที่มาของตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย.....	40
3.1	สรุปข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรอิสระ ตัวแปรควบคุม และทิศทางของความสัมพันธ์กับ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่ได้คาดการณ์ไว้.....	51
4.1	จำนวน ร้อยละของบริษัทตามลักษณะการพบผู้บริหารมีการควบคุมตำแหน่งกับ ประธานกรรมการ.....	56
4.2	จำนวน และร้อยละของกรรมการอิสระในคณะกรรมการบริษัท.....	57
4.3	สัดส่วนของกรรมการอิสระในคณะกรรมการบริษัท.....	57
4.4	ค่าสถิติพื้นฐานของจำนวนของกรรมการอิสระในคณะกรรมการบริษัท.....	58
4.5	จำนวนและร้อยละของกรรมการที่เป็นเครือญาติในคณะกรรมการบริษัท.....	59
4.6	สัดส่วนของกรรมการที่เป็นเครือญาติในคณะกรรมการบริษัท.....	60
4.7	ค่าสถิติพื้นฐานของจำนวนของกรรมการที่เป็นเครือญาติในคณะกรรมการบริษัท....	60
4.8	สรุปร้อยละของการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.....	61
4.9	ค่าสถิติพื้นฐานของขนาดของบริษัท.....	63
4.10	ค่าสถิติพื้นฐานของอัตราส่วนของสินค้าคงเหลือบวกกับลูกหนี้การค้าหารด้วย สินทรัพย์รวมของบริษัท.....	64
4.11	ค่าสถิติพื้นฐานของประเภทของสำนักงานสอบบัญชีของบริษัท.....	64
4.12	ค่าสถิติพื้นฐานของสภาพคล่องของบริษัท.....	65
4.13	ค่าสถิติพื้นฐานของรายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัท.....	65
4.14	ค่าสถิติพื้นฐานของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี.....	66
4.15	จำนวนและร้อยละของบริษัทตามค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี.....	66
4.16	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของการกำกับดูแลกิจการที่มีผลกระทบต่อค่าธรรมเนียม การสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.....	68

4.17	ผลการวิเคราะห์ความถดถอยของความสัมพันธ์ระหว่างการควมรวมตำแหน่งของ ผู้บริหารกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี.....	70
4.18	ผลการวิเคราะห์ความถดถอยของความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของกรรมการอิสระ กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี.....	72
4.19	ผลการวิเคราะห์ความถดถอยของความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของกรรมการที่เป็น เครือญาติกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี.....	74
4.20	ผลการวิเคราะห์ความถดถอยของความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดเผยข้อมูล เกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี.....	76
4.21	ผลการประมาณค่าและค่าสถิติต่างๆ จากสมการถดถอยเชิงพหุ.....	78
4.22	ผลการประมาณค่าและค่าสถิติต่างๆ จากสมการถดถอยเชิงพหุ.....	78
4.23	ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับค่าธรรมเนียมการ สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียน.....	80
4.24	สรุปผลการวิเคราะห์สมการถดถอยและทดสอบสมมติฐานของตัวแปรอิสระ.....	81
4.25	สรุปผลการวิเคราะห์สมการถดถอยของตัวแปรควบคุม.....	82
4.26	ผลการประมาณค่าและค่าสถิติต่างๆ จากสมการถดถอยเชิงพหุ-กลุ่มตัวอย่างที่รับ บริการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่.....	83
4.27	ผลการประมาณค่าและค่าสถิติต่างๆ จากสมการถดถอยเชิงพหุ-กลุ่มตัวอย่างที่รับ บริการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่.....	83
4.28	ผลการประมาณค่าและค่าสถิติต่างๆ จากสมการถดถอยเชิงพหุ-กลุ่มตัวอย่างที่รับ บริการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก.....	85
4.29	ผลการประมาณค่าและค่าสถิติต่างๆ จากสมการถดถอยเชิงพหุ-กลุ่มตัวอย่างที่รับ บริการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก.....	85
4.30	สรุปผลการวิเคราะห์สมการถดถอยและทดสอบสมมติฐานของตัวแปรอิสระโดย แยกกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม.....	86
4.31	สรุปผลการวิเคราะห์สมการถดถอยของตัวแปรควบคุมโดยแยกกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม.....	87
4.32	ผลการประมาณค่าและค่าสถิติต่างๆจากสมการถดถอยเชิงพหุ-การวิเคราะห์ใน ส่วนการทดสอบยืนยัน.....	88
4.33	ผลการประมาณค่าและค่าสถิติต่างๆ จากสมการถดถอยเชิงพหุ-การวิเคราะห์ใน ส่วนการทดสอบยืนยัน.....	88

ก	การเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการ.....	119
ข	สัดส่วนบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ของการควบรวมตำแหน่งกับ ประธานกรรมการบริษัท.....	121
ค	จำนวนบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ตามขนาดของกรรมการอิสระ.....	121
ง	สัดส่วนในกลุ่มอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ตามขนาดของกรรมการอิสระ.....	121
จ	จำนวนบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมประเภทต่างๆตามขนาดของกรรมการที่เป็นเครือ ญาติ.....	122
ฉ	สัดส่วนในกลุ่มอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ตามขนาดของกรรมการที่เป็นเครือญาติ	122
ช	สัดส่วนในกลุ่มอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ตามระดับการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ การกำกับดูแลกิจการ.....	123
ซ	สัดส่วนในกลุ่มอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ตามค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี.....	124

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ

หน้า

1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

6